

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ PEYZAJ MİMARLIĞI BÖLÜMÜ

ZPM 110 ÇEVRE ve İNSAN

DERS NOTU-7: DÜNYA KÜLTÜR MİRASLARI

DERSİN SORUMLUSU: PROF. DR. DİCLE OĞUZ
15.04.2019

DÜNYA KÜLTÜR MİRASLARI

Kültür, insanlığın ortak mirasıdır. Her millet; dil, kültür, tarih mirasıyla dünyada yerini alır. Bireylerin kökleşmesini ve toplumsallaşmasını sağlayan kültür mirasları geçmişin tanıklarındır. Bu yönleriyle geleceğin şekillenmesinde etkindirler. Sosyal yapı, ait olduğu toplumun kültür öğeleriyle şekillenir. Sosyal yapı, bir değerler ve kurumlar bütünüdür meydana getirdiği, gelişme özelliği gösteren, kişileri ortak noktalarda birleştiren bir sosyal yaşam biçimidir (Tural, 1988).

Kültür, bir toplumda meydana gelen değerler bütünüdür. İnsan yaşamının her yönünde beliren değerler zamanla farklı yönlerde bütünleşerek bir sistem olarak kültürü yansıtmaktadır. Kültürel yapılar genel olarak gelişmişliğin göstergesidir ve ilerlemenin ölçütü olan kültür ciddi olarak ele alınırsa aynı zamanda gelişme olanağı da sağlanmış olur.

Günümüz dünyası, bir bilim ve teknoloji dünyası olarak kabul edilmektedir. Bilgi patlaması, bilimsel ve teknolojik alanda kaydedilen hızlı değişim ve gelişmeler nedeniyle günümüz, bilişim çağı olarak kabul edilmektedir. Ekonomik ve teknik olguların belirlenmesi sonucunda neredeyse uluslar arasındaki sınırlar kaybolmuş, bilgiye ulaşmanın yanı sıra halk kültürünü etkileyebilecek olumsuz olgulara ulaşmak kolay hale gelmiştir. Bireylerin iletişim ve etkileşim gereksinimleri boyut değiştirmiş, geleneksel değerler hızla kaybolmaya başlamıştır (Artun, 2005).

Dünyamızın içinde bulunduğu bu durum ve dünya kültürlerinin asimile olması, doğal ve kültürel mirasın korunmasını sağlamak amacıyla UNESCO'nun üstlendiği Dünya Mirası misyonuyla 1972 yılında Dünya Kültürel ve Doğal Mirasını Koruma Sözleşmesi oluşturulmuştur.

Dünya mirasları, UNESCO (United Nations Education, Science and Culture) tarafından belirlenen kültürel ve doğal varlıkların listesidir. UNESCO'nun 1972 yılındaki genel konferansında hazırlanan 38 maddelik Dünya Doğal ve Kültürel Mirası Koruma Antlaşması'nı imzalayan 175'ten fazla ülkenin korumayı garanti ettikleri anıt ve sit arasından Dünya Mirası Kriterlerine uygun bulunanlar listede yer alır.

Antlaşmayı imzalayan ülkeler tarafından seçilen 21 ülke temsilcisinin oluşturduğu Dünya Miras Komitesi, ICOMOS (*International Council on Monuments and Sites, Uluslararası*

Anıtlar ve Sitler Konseyi) ve IUCN (*International Union for Conservation of Nature, Dünya Doğayı Koruma Birliği*) tarafından aday gösterilen değerler arasından seçim yapar ve listeyi oluşturur. Ayrıca komiteyi (*World Heritage Fund, Dünya Miras Fonu*) yönlendirerek listedeki değerlerin korunmasını sağlar.

Şekil 1. Dünya Miras Listesi Amblemi

(<http://whc.unesco.org/en/emblem/>, (Erişim Tarihi: 2012, Ocak 11).

Dünya Miras Komitesi tarafından korunan varlıklar, Dünya Miras Listesi Amblemi ile gösterilirler. Bu amblem, Belçikalı sanatçı Michel Olyff tarafından yaratılmıştır ve 1998'den beri resmi amblem olarak kullanılmaktadır. Ortadaki kare insan yeteneklerinin ve hayal gücünün sonuçlarını, onu çevreleyen daire ise doğanın sundukların simgeler. Amblemin yuvarlak oluşu, dünya mirasının küresel olarak korunmasını ifade eder. Amblemin çevresinde İngilizce, Fransızca ve İspanyolca Dünya Mirasları yazar.

Ölçütler:

Dünya Miras Listesi'nde yer alma ölçütleri düzenli olarak güncellenmektedir ancak listede yer alan her varlığın aşağıdaki ölçütlerden en az birine uyması ve özgün olması beklenir.

Kültürel miraslar için;

- 1) Yaratıcı insan dehasının ürünü olması
- 2) Belli bir zaman diliminde veya kültürel mekanda, mimarinin veya teknolojinin, anıtsal sanatların gelişiminde, şehirlerin planlanmasında veya peyzajların yaratılmasında, insani değerler arasındaki önemli etkileşimi göstermesi
- 3) Kültürel bir gelenek veya yaşayan ya da kayıp bir uygarlığın tek veya en azından

- 4) İnsanlık tarihinin bir veya birden fazla anlamlı dönemini temsil eden yapı tipinin ya da mimari veya teknolojik peyzaj topluluğunun değerli bir örneğini sunması
- 5) Bir veya daha fazla kültürü temsil eden geleneksel insan yerleşimine veya toprağın kullanımına ilişkin önemli bir örnek sunması
- 6) Evrensel bir anlam taşıyan olaylar veya yaşayan gelenekler, fikirler, inançlar veya sanatsal ve edebi eserlerle doğrudan veya maddeten bağlantılı olması beklenmektedir.

KAYNAKLAR

- Artun, E. (2005). Popüler Türk kültürünün dünya kültürlerine etki ve katkısı. In *6th International Congress on Turkish Culture, Ankara, Available: <http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/50.php> (Jun 8, 2017).*
- Tural, S. K. (1988). *Kültürel kimlik üzerine düşünceler*. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.
- UNESCO, UNESCO Official Web Site, <http://whc.unesco.org/en/emblem/>, (Erişim Tarihi: 2012, Ocak 11).